Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (sjunde avdelningen)

den 23 januari 2025*

”Begäran om förhandsavgörande – Konsumentskydd – Konsumentkreditavtal – Direktiv 2008/48/EG – Krav på information som ska lämnas i ett sådant kreditavtal – Informationsskyldighet – Avtalets löptid – Effektiv ränta – Antaganden utifrån vilka den effektiva räntan beräknats”

I mål C-677/23,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Krajský súd v Prešove (Regionala domstolen i Prešov, Slovakien) genom beslut av den 12 oktober 2023, som inkom till domstolen den 14 november 2023, i målet

A.B.,

F.B.

mot

Slovenská sporiteľňa a.s.,

meddelar

DOMSTOLEN (sjunde avdelningen)

sammansatt av ordföranden på första avdelningen F. Biltgen, tillika tillförordnad ordförande på sjunde avdelningen, ordföranden på femte avdelningen M.L. Arastey Sahún (referent) och domaren J. Passer,

generaladvokat: A.M. Collins,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– A.B. och F.B., genom I. Šafranko, advokát,

– Slovenská sporiteľňa a.s., genom M. Dubovský, advokát,

* Rättegångsspråk: slovakiska.

– Slovakiens regering, genom E.V. Larišová, i egenskap av ombud,

– Europeiska kommissionen, genom P. Ondrůšek och A. Tokár, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter på den inre marknaden och om ändring av rådets direktiv 84/450/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG, 98/27/EG och 2002/65/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 (direktiv om otillbörliga affärsmetoder) (EUT L 149, 2005, s. 22) och av Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG (EUT L 133, 2008, s. 66, och rättelser i EUT L 207, 2009, s. 14, EUT L 199, 2010, s. 40, och EUT L 234, 2011, s. 46), i dess lydelse enligt kommissionens direktiv 2011/90/EU av den 14 november 2011 (EUT L 296, 2011, s. 35) (nedan kallat direktiv 2008/48).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan, å ena sidan, A.B. och F.B., två konsumenter, och, å andra sidan, Slovenská sporiteľňa a.s., en bank, angående en fastställelsetalan om att vissa villkor i ett kreditavtal (nedan kallat det aktuella avtalet) är ogiltiga och att den berörda krediten är ränte- och avgiftsfri.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Direktiv 2005/29

3 Artikel 3 i direktiv 2005/29 har rubriken ”Tillämpningsområde”. I punkt 1 i den artikeln föreskrivs följande:

”Detta direktiv skall tillämpas på otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter på det sätt som anges i artikel 5, före, under och efter en affärstransaktion som gäller en produkt.”

Direktiv 2008/48

4 Skäl 31 i direktiv 2008/48 har följande lydelse:

”För att konsumenten ska känna till sina rättigheter och skyldigheter enligt kreditavtalet bör detta innehålla all nödvändig information på ett klart och tydligt sätt.”

5 Artikel 5 i detta direktiv har rubriken ”Förhandsinformation”. I punkt 1 i den artikeln föreskrivs följande:

”I god tid innan en konsument blir bunden av ett kreditavtal eller ett erbjudande om kreditavtal ska kreditgivaren eller kreditförmedlaren, på grundval av de kreditvillkor som erbjuds av kreditgivaren samt, i förekommande fall, de önskemål som uttryckts och den information som tillhandahållits av konsumenten, lämna konsumenten den information som denne behöver för att kunna jämföra olika erbjudanden och fatta ett välgrundat beslut om huruvida ett kreditavtal ska ingås. …

Denna information ska upplysa om följande:

…

g) Den effektiva räntan och det sammanlagda belopp som ska betalas av konsumenten med hjälp av ett representativt exempel som innehåller alla de antaganden utifrån vilka denna räntesats har beräknats; om konsumenten har informerat kreditgivaren om en eller flera faktorer som ska vara utmärkande för den kredit som denne helst vill ha, såsom kreditavtalets löptid och det sammanlagda kreditbeloppet, ska kreditgivaren beakta dessa faktorer; om kreditavtalet ger möjlighet att utnyttja krediten på olika sätt med olika avgifter eller krediträntor och kreditgivaren använder sig av antagandet i bilaga I del II.b, ska kreditgivaren ange att andra möjligheter att utnyttja krediten för denna typ av kreditavtal kan innebära högre effektiva räntor.

…”

6 I artikel 6 i direktivet, under rubriken ”Krav på förhandsinformation vid vissa kreditavtal i form av kontokredit och vissa särskilda kreditavtal”, föreskrivs följande:

”1. I god tid innan konsumenten blir bunden av ett kreditavtal eller ett erbjudande om kreditavtal i enlighet med artikel 2.3, 2.5 eller 2.6 ska kreditgivaren och i förekommande fall kreditförmedlaren på grundval av kreditvillkoren och de villkor som erbjuds av kreditgivaren och, i förekommande fall, de önskemål som uttryckts och den information som tillhandahållits av konsumenten, lämna konsumenten den information som denne behöver för att kunna jämföra olika erbjudanden och fatta ett välgrundat beslut om huruvida ett kreditavtal ska ingås.

Den information som lämnas ska upplysa om följande:

…

f) Den effektiva räntan med hjälp av representativa exempel som innehåller alla de antaganden utifrån vilka denna räntesats har beräknats.

…”

7 Artikel 10 i samma direktiv, som har rubriken ”Information som ska ges i kreditavtal”, har följande lydelse:

”1. Kreditavtal ska upprättas i pappersform eller på något annat varaktigt medium.

Alla avtalsparter ska få ett exemplar av kreditavtalet. Denna artikel ska inte påverka eventuella nationella bestämmelser som överensstämmer med gemenskapslagstiftningen och som avser giltigheten av ingåendet av kreditavtal.

2. Kreditavtalet ska på ett klart och kortfattat sätt innehålla uppgift om följande:

…

c) Kreditavtalets löptid.

…

g) Den effektiva räntan och det sammanlagda belopp som ska betalas av konsumenten och som beräknas vid den tidpunkt då kreditavtalet ingås; alla antaganden utifrån vilka den räntesatsen har beräknats ska anges.

h) Storlek, antal och periodicitet för de delbetalningar som konsumenten ska göra och, i förekommande fall, den ordning enligt vilken betalningarna ska fördelas på olika utestående skulder med olika krediträntor för återbetalning.

…”

8 Artikel 14 i direktiv 2008/48 har rubriken ”Ångerrätt”. I punkt 1 i den artikeln föreskrivs följande:

”Konsumenten ska ha rätt att inom 14 kalenderdagar frånträda kreditavtalet utan att behöva ange några skäl.

Denna ångerfrist ska börja löpa

a) antingen från och med den dag kreditavtalet ingås, eller

b) från och med den dag då konsumenten får avtalsvillkoren och informationen i enlighet med artikel 10, om denna dag infaller senare än den dag som avses i led a i detta stycke.”

9 I artikel 19 i detta direktiv, under rubriken ”Beräkning av den effektiva räntan”, föreskrivs följande:

”…

3. Vid beräkningen av den effektiva räntan ska man utgå från antagandet att kreditavtalet gäller för den tid som avtalats och att kreditgivaren och konsumenten fullgör sina skyldigheter enligt de villkor och vid de datum som anges i kreditavtalet.

4. Om kreditavtal innehåller villkor som tillåter ändringar av den kreditränta och, i tillämpliga fall, de avgifter som ingår i den effektiva räntan men som är omöjliga att uppskatta när den beräknas, ska den effektiva räntan beräknas utifrån antagandet att krediträntan och övriga avgifter är fasta och gäller till dess att kreditavtalet löper ut.

5. Där så är nödvändigt får de ytterligare antaganden som anges i bilaga I användas vid beräkningen av den effektiva räntan.

Om de antaganden som anges i denna artikel och i del II av bilaga I inte räcker för att beräkna den effektiva räntan på ett enhetligt sätt eller inte längre är anpassade till affärssituationen på marknaden, får kommissionen fastställa de ytterligare antaganden som krävs för att beräkna den effektiva räntan eller ändra befintliga antaganden. …”

10 Artikel 22 i detta direktiv har rubriken ”Harmonisering och detta direktivs tvingande karaktär”. Där föreskrivs följande i punkt 1:

”I den mån detta direktiv innehåller harmoniserade bestämmelser får medlemsstaterna inte behålla eller införa andra bestämmelser i sin nationella lagstiftning som skiljer sig från vad som fastställs i detta direktiv.”

11 I artikel 23 i samma direktiv, under rubriken ”Sanktioner”, föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna ska fastställa bestämmelser om sanktioner som ska tillämpas vid överträdelse av de nationella bestämmelser som antas enligt detta direktiv och vidta alla åtgärder som krävs för att säkerställa att de genomförs. De sanktioner som föreskrivs ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.”

12 Avsnitt II a–j i bilaga I till direktiv 2008/48 innehåller en uppräkning av de ytterligare antaganden som krävs för att beräkna den effektiva räntan.

Slovakisk rätt

13 Zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (lag nr 129/2010 om konsumentkrediter, andra krediter och lån till konsumenter samt om ändring av vissa lagar) av den 9 mars 2010 (nr 129/2010 Z. z), i den lydelse som är tillämplig i det nationella målet (nedan kallad lag nr 129/2010), syftar till att införliva direktiv 2008/48 med slovakisk rätt.

14 I 9 § i lag nr 129/2010 föreskrivs följande:

”1. Ett konsumentkreditavtal ska upprättas skriftligen. Varje avtalspart ska erhålla minst en kopia av avtalet, antingen i pappersform eller på ett annat varaktigt medium som är tillgängligt för konsumenten.

2. Konsumentkreditavtalet ska, utöver de allmänna uppgifter som föreskrivs i Občiansky zákonník [(civillagen)] …, innehålla följande uppgifter:

…

f) Konsumentkreditavtalets löptid och sista förfallodag för återbetalning av konsumentkrediten.

g) Det totala beloppet och den specifika valutan för konsumentkrediten samt villkoren för kreditens utbetalning.

…

i) Konsumentkreditens räntesats, villkoren för räntesatsens tillämpning, det index eller den referensränta till vilken konsumentkreditens räntesats är kopplad, perioderna för ändring av konsumentkreditens räntesats samt villkoren och metoden för en sådan ändring; om olika konsumentkrediträntor tillämpas i olika fall, ska denna information lämnas för samtliga tillämpliga räntesatser.

j) Den effektiva räntan och det sammanlagda belopp som ska betalas av konsumenten, beräknat på grundval av relevanta uppgifter vid den tidpunkt då konsumentkreditavtalet ingås; alla antaganden utifrån vilka den räntesatsen har beräknats ska anges.

k) Storlek, antal och datum för avbetalningar av kapitalbelopp, räntor och andra avgifter och, i förekommande fall, den ordning enligt vilken betalningarna ska fördelas på olika utestående skulder med olika konsumentkrediträntor för återbetalning.

…

m) En sammanfattning av perioderna och villkoren för betalning av ränta och därtill hörande återkommande och icke-återkommande avgifter, om avgifter och ränta ska betalas utan amortering av kapitalet.

n) I förekommande fall avgifter för administration av ett eller flera konton där både betalningstransaktioner och kreditutnyttjande registreras, om det är obligatoriskt att öppna kontot, avgifter för att använda ett betalningsmedel för både betalningstransaktioner och kreditutnyttjande, eventuella andra avgifter med anknytning till konsumentkreditavtalet och på vilka villkor dessa kostnader kan ändras.

…

r) Storleken på de avgifter som konsumenten ska betala för notariella handlingar, om kreditgivaren känner till dem.

…”

15 I 11 § punkt 1 i lag nr 129/2010 föreskrivs följande:

”Den beviljade konsumentkrediten ska anses ha getts ränte- och avgiftsfritt om

…

b) konsumentkreditavtalet inte innehåller de uppgifter som avses i 9 § punkt 2 a–k, r och y.”

16 I 122 § i civillagen föreskrivs att fristerna ska uttryckas i bland annat månader och år.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

17 Den 29 oktober 2014 ingick A.B. och F.B. det aktuella avtalet med Slovenská sporiteľňa och kapitalet krediterades dem på ett bankkonto samma dag. Det aktuella avtalet ingicks för en bestämd tid och A.B. och F.B. åtog sig att återbetala den aktuella krediten genom 108 månatliga

avbetalningar om 54,20 euro. Varje avbetalning skulle göras den tjugonde dagen i månaden. Den första förfallodagen var den 20 december 2014 och man kom överens om att den sista avbetalningen skulle göras den 20 november 2023.

18 I det aktuella avtalet föreskrevs en effektiv ränta på 17,93 procent och ett sammanlagt återbetalningspliktigt belopp om 5 858,98 euro. Den avdelning i detta avtal som hade rubriken ”Antaganden för att beräkna den effektiva räntan” löd som följer: ”Krediten har betalats ut omedelbart och i sin helhet och gäldenären kommer att fullgöra sina skyldigheter enligt de villkor och inom de tidsfrister som anges i kreditavtalet. Räntesatsen är giltig till dess att kreditavtalet löper ut”. I punkt 12 i del III i avtalet föreskrevs följande: ”Avtalet ingås för en bestämd tid till dess att samtliga förpliktelser i samband med krediten har fullgjorts”.

19 A.B. och F.B. ansåg att sistnämnda bestämmelse var ”otydlig” och att den ersatte den obligatoriska uppgiften om kreditavtalets löptid. De påpekade dessutom att det aktuella avtalet inte innehöll någon uppgift om avtalets löptid eller om de antaganden utifrån vilka räntesatsen beräknats.

20 A.B. och F.B. ansåg därför att det aktuella avtalet åsidosatte deras rättigheter som konsumenter och väckte talan vid Okresný súd Prešov (Distriktsdomstolen i Prešov, Slovakien) med yrkande om ogiltigförklaring av villkoren i avtalet och om fastställelse av att krediten var ränte- och avgiftsfri.

21 A.B. och F.B. överklagade Okresný súd Prešovs (Distriktsdomstolen i Prešov) dom till Krajský súd v Prešove (Regiondomstolen i Prešov, Slovakien), som är hänskjutande domstol i målet vid EU-domstolen. Enligt den hänskjutande domstolen motsvarar datumen för den första och den sista avbetalningen på krediten inte nödvändigtvis ett avtals faktiska löptid. Den hänskjutande domstolen menar att det skulle vara ”extremt problematiskt” att fastställa den exakta tiden för tillhandahållandet av krediten, dess löptid och datumet för det faktiska fullgörandet av samtliga skyldigheter enligt kreditavtalet.

22 Enligt den hänskjutande domstolen kräver emellertid bestämmelserna i direktiv 2008/48, och särskilt artikel 10.2 i direktivet, att kreditavtalets löptid ska anges i avtalet. Enbart möjligheten för konsumenten att beräkna denna löptid med beaktande av avbetalningarna på krediten är inte tillräcklig.

23 Eftersom det i 122 § i civillagen föreskrivs att fristerna ska anges bland annat i månader och år, kan fastställandet av det aktuella avtalets löptid för övrigt anses vara uttryckligt och därmed uppfylla det krav på klarhet och tydlighet som uppställs i direktiv 2008/48.

24 Vad gäller rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, 1993, s. 29) och direktiv 2005/29, trots att den hänskjutande domstolen inte har ställt någon fråga om tolkningen av dessa direktiv, anser den hänskjutande domstolen dels att det är nödvändigt att beakta direktiv 93/13 för att tolka kravet i direktiv 2008/48 på att avtalsvillkoren ska vara tydliga, dels att frågan huruvida de antaganden utifrån vilka den effektiva räntan har beräknats är väsentliga har ett samband med prövningen av huruvida det föreligger en vilseledande affärsmetod. I detta avseende uppkommer frågan huruvida perioden efter det att tillhandahållandet av kredittjänsten har upphört, vilken kan sträcka sig längre än det aktuella avtalets löptid, i förevarande fall motsvarar perioden efter den aktuella affärtransaktionen, i den mening som avses i artikel 3.1 i direktiv 2005/29.

25 Den hänskjutande domstolen vill dessutom få klarhet i varför det enligt direktiv 2008/48 krävs inte bara att den effektiva räntan, utan även att samtliga antaganden utifrån vilka denna ränta har beräknats, anges i avtalet, mot bakgrund av att samtliga antaganden som är nödvändiga för denna beräkning är obligatoriska uppgifter i avtalet som särskilt ska anges däri.

26 Den hänskjutande domstolen anser att kravet i detta direktiv på att i kreditavtalet ange de antaganden utifrån vilka den effektiva räntan har beräknats motiveras av att en genomsnittlig konsument inte själv kan identifiera alla dessa antaganden.

27 Mot denna bakgrund beslutade Krajský súd v Prešove (Regionala domstolen i Prešov) att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1) Ska artikel 10.2 c i [direktiv 2008/48] tolkas så,

– att det, för att ett avtalsvillkor om kreditavtalets löptid ska anses vara klart och tydligt, krävs att kreditavtalets löptid uttryckligen anges i avtalsvillkoren, till exempel genom att de datum då avtalet börjar respektive upphör att gälla anges (från … till …), alternativt genom angivande av kalendertidsenheter såsom månader eller år (till exempel för en period om ett år), eller

– att det, för att ett avtalsvillkor om kreditavtalets löptid ska anses vara klart och tydligt, är tillräckligt att konsumenten beräknar avtalstiden eller fastställer den på något annat sätt utifrån avtalsvillkoren, till exempel på grundval av antalet månatliga avbetalningar eller det datum då krediten ska återbetalas i sin helhet?

2) Ska artikel 10.2 c i [direktiv 2008/48] tolkas så, att en uppgift om kreditavtalets löptid i kreditavtalet fastställer perioden ’under transaktionen’ i den mening som avses i artikel 3.1 i direktiv [2005/29]?

3) Innebär formuleringarna ’på ett klart och kortfattat sätt’ och ’alla antaganden utifrån vilka den räntesatsen har beräknats’ i artikel 10.2 g i [direktiv 2008/48] att denna artikel ska tolkas så,

– att de antaganden utifrån vilka den effektiva räntan har beräknats uttryckligen ska anges i avtalet såsom de antaganden utifrån vilka den effektiva räntan har beräknats, eller

– att det är konsumenten själv som i avtalsvillkoren ska identifiera de relevanta antagandena utifrån vilka den effektiva räntan har beräknats?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

28 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 10.2 c i direktiv 2008/48 ska tolkas så, att avtalets löptid uttryckligen ska anges i ett kreditavtal eller om det, mot bakgrund av denna bestämmelse, är tillräckligt att avtalsvillkoren gör det möjligt för konsumenten att utan svårighet och med säkerhet fastställa denna löptid.

29 Domstolen erinrar inledningsvis om att kreditavtalet enligt nämnda bestämmelse ska, på ett klart och kortfattat sätt, innehålla uppgift om kreditavtalets löptid.

30 Såsom framgår av artikel 10.2 i direktiv 2008/48, jämförd med skäl 31 i direktivet, är kravet att ett kreditavtal som upprättats i pappersform eller på något annat varaktigt medium på ett klart och kortfattat sätt ska innehålla de uppgifter som avses i den bestämmelsen nödvändigt för att konsumenten ska känna till sina rättigheter och skyldigheter (dom av den 9 november 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punkt 31, och dom av den 9 september 2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 och C-187/20, EU:C:2021:736, punkt 70 och där angiven rättspraxis).

31 För att avtalet ska kunna fullgöras korrekt är det nödvändigt att konsumenten känner till och förstår de uppgifter som kreditavtalet ska innehålla, enligt artikel 10.2 i direktiv 2008/48 (dom av den 9 september 2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 och C-187/20, EU:C:2021:736, punkt 71 och där angiven rättspraxis).

32 Detta krav bidrar till att det mål som eftersträvas med direktiv 2008/48 kan uppnås. Detta mål består i att, vad gäller konsumentkrediter, få till stånd en fullständig och tvingande harmonisering av vissa betydande områden som anses nödvändig för att kunna tillförsäkra alla konsumenter i Europeiska unionen en hög och likvärdig skyddsnivå för deras intressen och för att underlätta införandet av en välfungerande inre marknad för konsumentkrediter (dom av den 9 november 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punkt 32, och dom av den 9 september 2021, Volkswagen Bank m.fl., C-33/20, C-155/20 och C-187/20, EU:C:2021:736, punkt 72 och där angiven rättspraxis).

33 Domstolen har dessutom uttalat sig mer punktvis om räckvidden av detta krav vad gäller angivandet i ett kreditavtal av storlek, antal och periodicitet för de delbetalningar som konsumenten ska göra, i enlighet med artikel 10.2 h i direktivet.

34 Domstolen har i detta avseende slagit fast att syftet med sistnämnda bestämmelse är att säkerställa att konsumenten känner till förfallodatumet för varje betalning som ska göras. När avtalsvillkoren ger konsumenten möjlighet att utan svårighet och med säkerhet identifiera tidpunkten då dessa betalningar ska erläggas, är detta syfte således uppfyllt (dom av den 9 november 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punkterna 48 och 49).

35 Mot bakgrund av dessa överväganden slog domstolen fast att artikel 10.2 h i direktiv 2008/48 ska tolkas så, att det inte är nödvändigt att i kreditavtalet ange förfallodatum för varje betalning som konsumenten ska göra med hänvisning till ett visst datum, under förutsättning att avtalsvillkoren ger konsumenten möjlighet att utan svårighet och med säkerhet identifiera tidpunkten då dessa betalningar ska erläggas (dom av den 9 november 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punkt 50).

36 Resonemanget i sistnämnda dom ska tillämpas vid tolkningen i förevarande mål av artikel 10.2 c i direktiv 2008/48.

37 Såsom framgår av den rättspraxis som avses i punkterna 30 och 31 ovan är det av grundläggande betydelse för konsumentens utövande av sina rättigheter och skyldigheter och för att avtalet fullgörs på ett korrekt sätt att konsumenten känner till den tidpunkt då avtalet upphör att gälla.

38 Dessutom, såsom domstolen slagit fast, utgör fullgörandet av ett avtal den naturliga mekanismen för att avtalsförpliktelserna ska upphöra (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 december 2023, BMW Bank m.fl., C-38/21, C-47/21 och C-232/21, EU:C:2023:1014, punkt 279).

39 Upphörandet av avtalsförpliktelserna innebär att avtalet upphör att gälla och avgör således avtalets löptid.

40 Domstolen har slagit fast att för det fall kreditavtalet fullgörs i sin helhet är den skyldighet att lämna sådan information som föreskrivs i artikel 10.2 i direktiv 2008/48 i princip inte längre ägnad att uppnå det mål som eftersträvas med denna bestämmelse. Detta mål är att ge konsumenten tillgång till all information som är nödvändig för att avtalet ska kunna fullgöras på ett korrekt sätt och, i synnerhet, för att konsumenten ska kunna utöva sina rättigheter, däribland ångerrätten, så att konsumenten kan få kännedom om omfattningen av sina rättigheter och skyldigheter. Av detta följer att dessa skyldigheter inte längre har samma ändamålsenlighet när avtalet väl har fullgjorts i sin helhet (dom av den 21 december 2023, BMW Bank m.fl., C-38/21, C-47/21 och C-232/21, EU:C:2023:1014, punkt 277).

41 I förevarande fall anges inte avtalets löptid uttryckligen i det aktuella avtalet, utan det anges hur många månatliga avbetalningar klagandena i det nationella målet ska göra samt förfallodagen för den första och den sista av dessa månatliga avbetalningar.

42 Mot bakgrund av övervägandena i punkterna 37–40 ovan konstaterar domstolen att löptiden för ett sådant kreditavtal som det aktuella avtalet har ett nära samband med var och en av avtalsparternas fullständiga fullgörande av sina skyldigheter och således, huvudsakligen, med kreditgivarens utbetalning av kapitalet och låntagarens återbetalning av krediten i dess helhet.

43 I enlighet med artikel 10.2 c i direktiv 2008/48 behöver kreditavtalets löptid således inte anges formellt genom att de exakta datum anges då avtalet börjar respektive upphör att gälla, under förutsättning att villkoren i avtalet gör det möjligt för konsumenten att utan svårighet och med säkerhet fastställa avtalets löptid.

44 Det ankommer på den hänskjutande domstolen att beakta samtliga villkor i det aktuella avtalet, i synnerhet de som anger antalet månatliga avbetalningar och förfallodagen för den första respektive den sista månatliga avbetalningen av krediten samt eventuella andra villkor som rör parternas skyldigheter, för att kontrollera huruvida samtliga dessa villkor i förevarande fall gör det möjligt för konsumenten att utan svårighet och med säkerhet fastställa avtalets löptid.

45 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den första tolkningsfrågan besvaras på följande sätt. Artikel 10.2 c i direktiv 2008/48 ska tolkas så, att avtalets löptid inte nödvändigtvis måste anges uttryckligen i ett kreditavtal, under förutsättning att avtalsvillkoren gör det möjligt för konsumenten att utan svårighet och med säkerhet fastställa löptiden.

Den andra frågan

46 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida artikel 10.2 c i direktiv 2008/48 ska tolkas så, att en uppgift om kreditavtalets löptid i kreditavtalet fastställer perioden ”under” den berörda transaktionen, i den mening som avses i artikel 3.1 i direktiv 2005/29.

47 Domstolen erinrar inledningsvis om att direktiv 2005/29 enligt sistnämnda bestämmelse ska tillämpas på otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter på det sätt som anges i artikel 5, ”före, under och efter en affärstransaktion som gäller en produkt”.

48 Domstolen tillägger att den visserligen redan har beaktat bestämmelserna i direktiv 2005/29 vid tolkningen av direktiv 2008/48 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 juni 2021, Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg), C-303/20, EU:C:2021:479, punkterna 42–45).

49 I förevarande fall har klagandena i det nationella målet emellertid väckt talan för att, i första hand, få fastställt att villkoren i det aktuella avtalet är ogiltiga på grund av ett åsidosättande av bestämmelserna i direktiv 2008/48 och den nationella lagstiftning genom vilken detta direktiv införlivas och, i andra hand, det ska fastställas att krediten i fråga är ränte- och avgiftsfri.

50 Enbart den omständigheten att det i ett kreditavtal anges att avtalets löptid omfattas av perioden ”under” den aktuella transaktionen, i den mening som avses i artikel 3.1 i direktiv 2005/29, påverkar i princip inte tolkningen av artikel 10.2 c i direktiv 2008/48.

51 Beslutet om hänskjutande innehåller för övrigt inte några uppgifter som gör det möjligt att fastställa det antagande som ligger till grund för den andra frågan och det framgår inte heller varför ett svar på denna fråga i förevarande fall skulle vara nödvändigt för att avgöra det nationella målet.

52 Mot denna bakgrund är den andra frågan hypotetisk och kan därför inte tas upp till prövning.

Den tredje frågan

53 Den hänskjutande domstolen har ställt den tredje frågan för att få klarhet i huruvida artikel 10.2 g i direktiv 2008/48 ska tolkas så, att de antaganden utifrån vilka den effektiva räntan har beräknats uttryckligen ska anges i ett kreditavtal, eller om det är tillräckligt att konsumenten själv kan utläsa dem ur avtalsvillkoren.

54 Domstolen erinrar inledningsvis om att kreditavtalet, enligt denna bestämmelse, på ett klart och kortfattat sätt ska innehålla uppgift om den effektiva räntan och det sammanlagda belopp som ska betalas av konsumenten och som beräknas vid den tidpunkt då kreditavtalet ingås. Även alla antaganden utifrån vilka den räntesatsen har beräknats ska anges.

55 Vad gäller dessa antaganden påpekar domstolen att det i artikel 19.3 i direktiv 2008/48 föreskrivs, för det första, att man, vid beräkningen av den effektiva räntan, ska utgå från antagandet att kreditavtalet gäller för den tid som avtalats och att kreditgivaren och konsumenten fullgör sina skyldigheter enligt de villkor och vid de datum som anges i kreditavtalet. För det andra ska, enligt 19.4 i nämnda direktiv, vad gäller kreditavtal som innehåller villkor som tillåter ändringar av den kreditränta och, i tillämpliga fall, de avgifter som ingår i den effektiva räntan men som är omöjliga att uppskatta när den beräknas, den effektiva räntan beräknas utifrån antagandet att krediträntan och övriga avgifter är fasta och gäller till dess att kreditavtalet löper ut. För det tredje föreskrivs i direktivets artikel 19.5 att de ytterligare antaganden som anges i bilaga I till direktivet får, där så är nödvändigt, användas för att beräkna den effektiva räntan. För det fjärde preciseras i del II a–j i denna bilaga de olika ytterligare antaganden som krävs för att beräkna den effektiva räntan.

56 Domstolen tillägger att skyldigheten att ange de antaganden utifrån vilka den effektiva räntan beräknas med hjälp av ett representativt exempel även föreskrivs i artikel 5.1 g och artikel 6.1 f i direktiv 2008/48 som ett krav på förhandsinformation.

57 Angivelsen, innan avtalsslutet, av de olika antagandena utifrån vilka den effektiva räntan beräknats gör det möjligt att förverkliga det mål som nämns i artikel 5.1 i direktiv 2008/48 angående nödvändig information för att jämföra olika erbjudanden, i syfte att ge konsumenten möjlighet att fatta ett välgrundat beslut om huruvida ett kreditavtal ska ingås. Denna jämförelse bör kunna göras med beaktande av den effektiva räntan utifrån de erbjudna krediternas olika löptider (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 juli 2020, Soho Group, C-686/19, EU:C:2020:582, punkt 48).

58 Vad gäller skyldigheten att ange dessa olika antaganden i kreditavtalet, i enlighet med artikel 10.2 g i direktiv 2008/48, framgår det av den rättspraxis som avses i punkt 30 ovan att denna skyldighet är avsedd att säkerställa att konsumenten har möjlighet att få kännedom om sina rättigheter och skyldigheter.

59 Denna angivelse ska således göra det möjligt för konsumenten att kontrollera huruvida näringsidkaren har beräknat den effektiva räntan på ett korrekt sätt och, om så inte är fallet, att göra gällande sina rättigheter, bland annat den ångerrätt som föreskrivs i artikel 14 i direktiv 2008/48, varvid fristen för att utöva ångerrätten förlängs vid åsidosättande av kraven i artikel 10 i direktivet och vid åsidosättande av de övriga rättigheter som föreskrivs i den nationella lagstiftningen, såsom en sanktion som antagits i enlighet med artikel 23 i direktivet.

60 Domstolen har i detta avseende slagit fast att skyldigheten att i kreditavtalet bland annat ange sådana uppgifter som den effektiva räntan, vilken avses i artikel 10.2 g i direktiv 2008/48, är av väsentlig betydelse (dom av den 9 november 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punkt 70).

61 Med tillämpning av denna rättspraxis konstaterar domstolen att det är av väsentlig betydelse för konsumenten att ett kreditavtal innehåller uppgifter om de antaganden utifrån vilka den effektiva räntan beräknats, särskilt av de skäl som angetts i punkterna 58 och 59 ovan.

62 I den mån avsaknad av dylika uppgifter i kreditavtalet kan inverka på konsumentens möjlighet att bedöma vidden av sitt åtagande, måste en sanktion enligt nationell rätt bestående i att kreditgivaren förlorar sin rätt att ta ut ränta och avgifter anses proportionerlig i den mening som avses i artikel 23 i direktiv 2008/48 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 november 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punkt 71).

63 Eftersom de antaganden utifrån vilka den effektiva räntan beräknas kan, såsom domstolen erinrat om i punkt 55 ovan, vara komplexa, är det nödvändigt att ange dem på ett klart, kortfattat och uttryckligt sätt i ett kreditavtal. Det är inte tillräckligt att konsumenten har möjlighet att identifiera dem genom att läsa de olika avtalsvillkoren.

64 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den tredje tolkningsfrågan besvaras på följande sätt. Artikel 10.2 g i direktiv 2008/48 ska tolkas så, att de antaganden utifrån vilka den effektiva räntan beräknats uttryckligen ska anges i kreditavtalet och att det i detta avseende inte är tillräckligt att konsumenten själv kan utläsa dem ur avtalet.

Rättegångskostnader

65 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (sjunde avdelningen) följande:

1) Artikel 10.2 c i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG, i dess lydelse enligt kommissionens direktiv 2011/90/EU av den 14 november 2011,

ska tolkas så,

att avtalets löptid inte nödvändigtvis måste anges uttryckligen i ett kreditavtal, under förutsättning att avtalsvillkoren gör det möjligt för konsumenten att utan svårighet och med säkerhet fastställa löptiden.

2) Artikel 10.2 g i direktiv 2008/48, i dess lydelse enligt direktiv 2011/90,

ska tolkas så,

att de antaganden utifrån vilka den effektiva räntan beräknats uttryckligen ska anges i kreditavtalet och att det i detta avseende inte är tillräckligt att konsumenten själv kan utläsa dem ur avtalet.

Underskrifter